

eddig megnyitandó kiállítására nagy szorgalommal készül Illés Antal.

□ Szlányi Lajos műterme nemcsak artisztikus, de elegáns és barátságos is. A művész külseje tévedésbe ejti az embert. Nehéz elhinni, hogy ez a minden ízében nagyvilági sima ember festi azokat a nagyon magyaros, nagyon falusias tájképeket. Vásznairól a fű illata vagy a Tisza-part iszapjának jellegzetes szaga árad felénk. Szinte tudományos komolysággal és következetességgel ragaszkodik kedvenc sujetjéhez. Tiszai tájképei olyanok, mintha a minden poezist legázoló pénzszerzés nyoma még messzi járna a magyar víztől.

□ Zombory Lajos az európai híré állatfestő széles ecsete alól pompás hatókrös ekék, lovak kerülnek ki. Képei wagneri erővel hatnak, élénken mély színei nagyszerű harmóniában illenek össze. A magyar paraszt legkedvesebb jószágait viszi be a művészetbe. Szántás, szénahordás és a Tisza kompján átkelő kocsi vagy álldogáló parasztok ragadják meg figyelmét. Most egy hat négyszögméteres vászonra majdnem természetes nagyságu vadkant fest, abban a pillanatban amikor a kopófalca lefüleli. Tavaszra elfoglalja saját házában épülő műtermét s abban iskolát nyit, állatfestők számára. Szürke szeméből gyermeket vidámság mosolyog, ellentétben robusztus alakjával és mély basszus hangjával.

□ Vidovszky Béla szőke, igen komoly fiatal ember. Virtuózitással rajzol, de színei tulságosan üdék. A kollégák, „csöpp léleknek“ hívják, de az erős versenytársat illető aggodalommal figyelik fejlődését. Nagy sportsman és még nagyobb tisztelője a szépnemnek.

□ Kléh János szintén fiatal mester; azért kedveli Szolnok vidékét mert bőségesen válogathat egyszerű magyar tájékban. Más nem is igen érdekli. Képei közvetlenek és őszinték és azért olyan bájosak mint a magyar nóta.

□ Fényes Adolf a telep nestora. Nagy tekintélynek örvend a művészek közt is. Műtermének küszöbét a takarító inason kívül senki emberfia át nem lépi. Egyik gonosz tanítványa, kajánul mosolyogva, sugta meg, hogy „az öreg bagoly vérből meg denevér epéből keveri színeit.“ Ez a nyári műterme, az őszi és tavaszi Pesten van, a téli atelierje pedig Párisban. Hát bizony bajos volna gyöngé munkával a háromszoros házbért összeszerezni. Nem sok kép kerül ki ecsetje alól, de azok aztán súlyosak!

□ Jávor Pál most érkezett vissza baba-feleségével külföldi körútjáról.

□ Olgyay Ferenc még nincs itthon. A torinói kiállítás magyar pavillonjának falára festett egy nagy képet. A művésztelep tizéves fennállását jubiláris kiállítással fogja megünnepelni 1912-ben.

KÓBER LEÓ KIÁLLITÁSA.

□ Furcsa és groteszk mindig, mikor egy tragika komikus szerepet játszik.

□ Ez a gondolat támadt fel bennem most, mikor Kóber Leó kiállítását néztem meg Könyves Kálmán szalonjában.

□ Senkisémet szereti, ha a clown sir.

□ Beardsley és Daumier csúcspontjára emelték a karrikaturát, de a haladó kor új magasságokat jelöl meg számára.

□ Más a dráma és más a vígjáték. Én a karrikaturát ugyan a satyrához hasonlítom inkább. A humoros rajznak ép úgy, mint a satyrának — marni kell.

□ Nincs félelmesebb fegyver a tollnál. De a toll után azonnal az irón következik.

□ Kóber Leó ennek volt mestere.

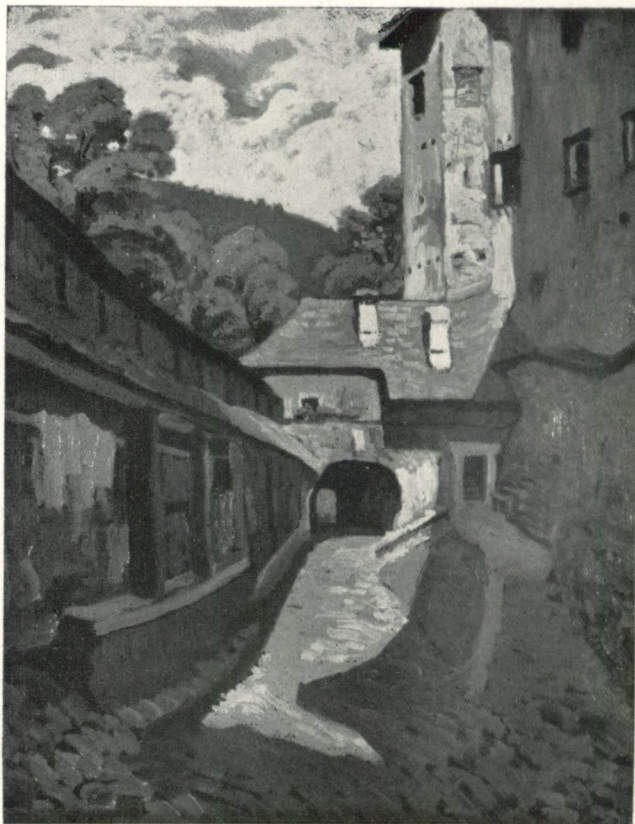
□ Szalonok, színházak, vidám nők, börziánerek erkölcsi és formai fogyatkozásait felfricskázó örök vigkedélyű fiú, aki mesterien értett a vagdalkozáshoz s gúnyos kacajjal nem egy sajtó sebet ütött.

□ Ezt a Kóbert szeretttük.

□ De nemcsak mi, hanem a külföld is. Páris, München, Berlin és Budapest humoros lapjai hozták karrikaturáit. Európai hirre tett szert, mert mindig sikerült mindenkit megkacagtatnia.

□ Igaz, hogy sokszor véres könnyeket sirtak a nevető arcok.

□ Ma két emberrel kell számot vetnünk Kóber-ben.

HOLLÓ JÁNOS.

KÓBER LEÓ FESTMÉNYE UTÁN

□ □

TÁJKÉP

KÓBER LEÓ FESTMÉNYE UTÁN

NEM AZ IDŐ, AZ EMBER MULIK

Az egyik a komoly, színekben álmódó piktor, a másik pedig a mindent fonák oldalán látó karrikaturista.

□ Maga Kóber is két részre osztotta képeit. Az egyik terembe csoportosította az olajfestményeket, másikba pedig a gouache- és színes tollrajzokat.

□ Már mostan, a kritikus kötelessége megállapítani, hogy melyikben egyénibb, melyikben művészi Kóber.

□ Nekem a karrikaturák tetszenek.

□ Jellegzetes, erős vonások ezek, melyekben mindenhol felleljük egy intelligens, nagy tudású, talentumos ember kezenyomát.

□ Itt érvényesül — és pedig művészi eszközökkel — az a Kóber Leó, akit megtanultunk becsülni eddigi munkái alapján is.

□ Itt domborodik ki a maga teljes fejlődésképes igaz talentumában, melyből a messze jövőben még kiszámíthatatlan merész vonalak fakadnak.

□ Kortörténeti és társadalmi szempontból is fontosak ezek a képek. A mai emberek ferdeségeit látjuk mindeniken, kacagtatón eltorzítva egy érdekes rajzművész szemein keresztül. A saját víg látásait erőszakolják rá a piktor, hogy mi is úgy lássunk, mint ő és mi is úgy kacagjunk: szívből és bensőségteljesen, mint mesterük.

□ Ez az ő humoros képeinek karaktere. Teljesen a rajzolójukat adják.

□ Ennek ellenkezőjében rejlik a komoly képek elhibázott volta.

□ Karrikaturáiban mindig egyéni és eredeti. Ötletes, gúnyos. De a mókaságaiban sohasem sértő és sohasem durva.

□ Néha egy-egy rajzában mintha elfáradna a fantáziája — ilyen például a „Vasárnap délután“ című képe, a hagyományos infanterist Jakab és Cenci szakácsnéval — de ez csak igen ritkán fordul elő, mit csakhamar elfelejtet velünk egy-egy pokoli nevetésre csiklandó groteszk képével.

□ „Kritika“ című képénél találóbbat aligha alkottak. A fontoskodó, pápaszemes, a képbe-bujó komoly öreg kritikusok s a mindent lemosolygó, de semmihez nem értő ifjú óriások irónikus alakját senkisémet vetette papírra még ilyen találón. Beállításuk szellemes s a rajztechnikája bravúros.

□ Mély gondolat és erős szimbólum rejtőzködik „Nem az idő, az ember mulik“ színes rajz mögött. Lemondó mosoly vonul végig akaratlanul is a szemlélő arcán. A két öreg komikus alakja s a tavaszi ragyogás váltják ki ezt a hangulatot.

□ „A fiatal asszony“ kegyetlen satyra. Arculcsapása a „modern“ házasságnak. Vonalak és színek skálájába rejtett ostorozás.

□ „Az új név“ pedig elmés gondolatával kapja meg az embert. A Honnyadi, azelőtt Hosenstein ór és leányát ábrázolja, a belügyminiszter névmagyarosítási engedélye után.

□ Valamennyi karrikaturáját felsorolhatnánk így, mert egyik művészi alkotás, mint a másik, de mindeniknél markánsabban ékeskedik „A siker kapuja“, mely irónikus gondolatával, a legszellemesebb karrikaturák közé tartozik.

□ Komoly képeiről már nem szólhatunk ilyen elismeréssel. Ezekből a „csinálni akaró“ Kóber lép elé. „Ha annyian tudnak festeni, mért ne tudnék én is“ jut az ember eszébe akaratlanul.

□ Tudás és intelligencia beszél ezekről a képekről. Megismerjük bennük Kóbert a nagy rajztechnikával bíró művészt, a színskálán biztosan játszó virtuózt s a hatás minden csinját-binját ismerő és kiaknázni nagyszerűen tudó rendezőt.

□ Mert minden vászna egy-egy kitűnően megkonstruált rajz. Minden vászna a színek orgiájában tobzódó színpompa. És minden tájképe vagy mindenik figurális dolga olyan pontos, olyan kimért, mintha körzővel határozta volna meg helyüket.

□ Én így képzelem el: Kóber Leó elhatározta, hogy festeni fog. — És azonképen cselekedett.

□ Aztán pedig így beszélt: ez az asztal ide való, ez a szék ide, ez a cserépvirág meg ide, ... így ni, most aztán szép, harmonikus egészlet kapok.

□ Rendben és helyén van minden, nézzük a többit.

□ És ekkor Kóber Leó így gondolta: szín is kell, hogy olajfestmény legyen. Vett tehát igen-igen sok festéket és szépen szabályosan egymásmellé rakta a színeket, nemes érzéssel és tudással.

□ Lettek pedig a képekből nagyon izléses, eleven,

sok színű, ragyogó, pompás technikájú vásznak, amik az értelemnek tetszetősek is, de hiányzik a művészetek igaz alkotója belőlük — a szív.

□ Mert hiába, Kóber vonalban és nem színben érzi a mondani valóját.

□ Nem von le ez a tévedése értékéből semmit. Sőt a kritikusra nézve igen érdekes, hogy mint gondolja el egy grafikus a világot.

□ Nagyon érdekes és kedves epizódok lesznek ezek a képek mesterük emlékében is majd akkor, ha már Kóber is a „beérkezettek“ öreg gárdájába ér.

□ Ma még hála Istennek fiatal. A fiatalság joga pedig a verekedés.

□ Érdemes foglalkozni vásznai közül „A várudvar“-ral. Sok és eleven színben akar a festő itt romantikus lenni, de hiába az erőlködés, intelligenciája realitásba kergeti.

□ Ez a kép nagy küzködéseket, öntépelődést, gondolkodást és elmerülést árul el.

□ „Pipacsos mező“-je is meghallgatást követel. Itt különösen a piros szín beszél sokat, mit valamennyi között talán a legjobban szeret Kóber.

□ „Az első tavasz“ japános beállítására sem fog hatást téveszteni. A kék ég alapjába boruló barackfavirágok s az ezek fátyolán átszűrő házak — igen kedvesek.

□ „Kisvárosi táj“-a sem érdektelen. De dacára tökéletes belső konstrukciójának és szép színeinek, hiányzik az egészről valami szívbéli melegség, ami az egészet inkább színes grafikává alakítja át.

□ Mindenesetre érdekes és sokatmondó Kóber új kiállítása. Egy csomó meglepetést egy csomó újságot hozott számunkra, mit örömmel és hálás szívvel vettünk, de azonkívül örömmel állapítjuk meg azt is, hogy a mostani képei haladást jelentenek művészetében és biztos garantiát nyújtanak a messze jövőben.

HANGAY SÁNDOR.

KERNSTOCK KÁROLY.

□ A művészetnek nincsenek dogmái, csak megismerései és föltevésai vannak: olyanok, amelyeket tapasztaltunk, azután megértettünk, de azután új tapasztalás és új megértés folytán esetleg megtagadjunk. A megismeréseknek és föltevéseknek a művészetben is az értelem a hatásuk. A művészetben is az értelem és a tapasztalás harmóniája a megismerésnek útja. Hanem ez az út sajátságos körvonal: circulus vitiosus. A tapasztalás tanít megértésre és megértett dolgokból tapasztalat alakul. Minden új művészetnek a világ tapasztalásával kell megbirkóznia. A tapasztalataikhoz ragaszkodók úgy viselkednek, mint a dogmatikusok. Még ki is átkozzák azokat, akiknek az értelme új határokat szabott magának.

□ Minden művészeti konzervativizmus csak tapasztalatokhoz való ragaszkodás és tiltakozás, védekezés

olyan megismerések és föltevések ellen, amelyeket az ő tapasztalata még nem tett meg tudattá és meggyőződéssé. És minden művészeti újszerűség vagy forradalom az értelem határainak küljebb tolását követeli.

□ Voltaire nem tudta megérteni, hogy az anyag nem semmisül meg, amikor ő a gyertya égéséről azt tudta s azt tapasztalta, hogy tőle a gyertya elfogy. A tizenkilencedik század második felének művészetkedvelői nem tudták elhinni, hogy Combet vagy Manet pikturája új művészeti megismerések és föltevések megnyilvánulása. Ma már az ő festésük a tapasztalás kegyelmén élő megértésnek határain belül jutott. És Cezanne-on is ugyanúgy nevetett, az az értelem, amely még nem tapasztalta őt, mint ahogy valamikor Manet-en vagy később Van Gogh-on vagy Gauguin-en nevetett. Annak az újszerűségnek, amelynek Kernstock Károly egyik jellemzős kifejezője, ugyancsak a tapasztalatokhoz ragaszkodók értelemhatárait kell megostromolnia. Azokat a határokat a megértés valamely fokáig eljutottak őrzik. Mindazt, ami azon a fokon túl van, nem hihetik el, nem érthetik meg, amíg csak az új tapasztalás ki nem tölti a határaikat.

□ Hiába gúnyolódnak azokon, akik az új művészet számára új megértést követelnek. A régi megismeréstől eltérő új megismerés mindig megértésre törekedhetik, mert mindig meg nem értettséggel talál-

KÓBER LEÓ FESTMÉNYE UTÁN

AZ ÚJ NÉV